

Про вживання стилістично забарвленої лексики в матеріалах медіагрупи «Академія»

У журналістських публікаціях про російсько-українську війну в ЗМІ постійно зустрічається стилістично забарвлена лексика. На кшталт, «орки», «рашисти», «рашизм» та написання з маленької букви слів «росія» та «путін». Така лексика є і в матеріалах медіагрупи «Академія».

Комісія з журналістської етики (КЖЕ) звернула увагу на таку тенденцію в пресі та розглянула її і підготувала [рекомендації](#) щодо вживання стилістично забарвленої лексики в журналістських матеріалах про війну.

Така забарвлена лексика, зазначає КЖЕ, впродовж останніх трьох місяців вживається не лише в публіцистичних жанрах журналістики (авторська колонка, фейлетон, нарис та ін.), а й в інформаційних жанрах, зокрема в заголовках новин: «Рашисти обстрілюють Миколаїв», «Пригоди «орків» у Чорнобаївці».

Щодо термінів «рашизм», «рашисти» та похідних від цих слів. У переважній більшості випадків ідеться про використання стилістично забарвлених синонімів до висловів «російсько-окупаційні війська», «російські загарбники», «військові країни агресора» тощо.

КЖЕ вважає, що використання таких слів у журналістському матеріалі жодним чином не дискримінує групу людей за національною ознакою. Йдеться не про належність до певної національності, а про належність до групи, яка є ворожою до українців, сповідує російсько-фашистську ідеологію та діє відповідно до неї, зазначає КЖЕ.

Термін «рашизм» як скорочену назву «російського фашизму» активно тлумачать українські та іноземні науковці, цей термін стає звичним для експертного середовища. Комісія зазначає, що не вбачає порушень у використанні слів «рашизм», «рашисти» стосовно російських окупантів та інших носіїв російсько-фашистської ідеології. «Визнання російського режиму як фашистського має значення для консолідації всіх антивоєнних сил і припинення будь-яких контактів з державою-агресором», – йдеться в повідомленні.

Водночас КЖЕ застерігає від використання цих термінів для означення всієї етнічної групи росіян.

Щодо використання слова «орки» як синоніма до словосполучень «російські окупанти», «російські військові», «російські воєнні злочинці». Комісія не рекомендує використовувати це слово в журналістських матеріалах інформаційних жанрів, а прямо називати російських воєнних злочинців російськими воєнними злочинцями, без евфемізмів.

«Якщо в тексті новини важливо зберегти юридичну точність термінів (наприклад, у новинах про відповідальність за воєнні злочини), журналістам варто дотримуватися нейтральної лексики, використовувати терміни, які містяться в українському законодавстві, та терміни міжнародного права», – зазначає КЖЕ.

Щодо написання власних назв, пов'язаних з країною-агресором («Росія / росія», «Путін / путін»). Тенденція писати власні назви з маленької літери поширилася з початком широкомасштабного російського вторгнення, її підхопили навіть сайти органів української влади.

В ефірі загальнонаціонального телемарафону автор шкільних підручників з української мови та літератури, доцент Київського університету імені Бориса Грінченка Олександр Авраменко пояснив цю тенденцію так: *«Насправді правило таке є: прізвища людей та імена, які вживають зневажливо, пишуть з малої літери. І це правило давнє. Наприклад, гітлери, путіни ми можемо спокійно писати з малої літери, це відповідає вимогам чинного правопису. А щодо назви країни, цього немає в правописі, але за аналогією, зважаючи на ситуацію в країні, я вважаю, можна застосувати це правило і до неї».*

КЖЕ зазначає, що залишає на розсуд редакцій рішення про написання власних назв «Росія / росія» і «Путін / путін».

Медіагрупа «Академія» у своїх матеріалах буде використовувати написання з маленької літери, де це не протирічить юридичній точності викладення матеріалу.

Медіагрупа «Академія» в цілому підтримує висновки і рекомендації КЖЕ. А саме:

1. Вибір стилістично забарвленої лексики повинен враховувати жанр матеріалу, тему та аудиторію. Зловживання такою лексикою неприпустиме, наприклад використання лише цих слів у заголовках новин.

2. Терміни «рашисти», «рашизм» тощо не є дискримінаційними, якщо вживаються для означення російських військових та носіїв російсько-фашистської ідеології. Водночас медіагрупа «Академія» уникає дискримінації певних соціальних, релігійних або етнічних груп: наприклад, застосування терміну «рашисти» до звичайних вірян певної конфесії.

3. Медіагрупа «Академія» засуджує вживання нецензурної лексики в журналістських матеріалах та в ефірі. Редакція утримується від вживання образливих висловів, ненормативної лексики, якщо тільки це не виправдане контекстом, але і в цьому разі редакція уникає частого вживання такої мови.

4. У матеріалах, присвячених відповідальності країни-агресора та її військових за воєнні злочини й порушення прав людини, редакція використовує термінологію українського законодавства та міжнародного права.

5. Медіагрупа «Академія», на вимогу КЖЕ, повідомляє аудиторію про перехід до системного використання вказаних стилістичних прийомів у зв'язку з триваючою агресією росії і порушенням компоненту міжнародного права законів та звичаїв війни.

Окрім вказаних висновків і рекомендацій редакція медіагрупи «Академія» вважає за потрібне позбавляти росію раніше вкрадених слів і понять. Тому в неюридичних матеріалах застосовує історичну назву

держави-агресора – **московія**. Замість присвоєної в 1721 році назви «росія», яка була використана для створення враження у Європі про, ніби то, слов'янське походження московії.

Разом з тим редакція медіагрупи «Академія» вважає, що в авторських матеріалах журналіст має право не використовувати стилістично забарвлену лексику.

Ухвалено на засіданні
редакції медіа-групи «Академія»
« ____ » липня 2022 р.